Valtioneuvoston kanslia	MINVA	VNEUS2020-01257
VNEUS Siivola Heli(VNK)	04.12.2020	

Viite

Asia
Eurooppaministerien epävirallinen videokokous 8.12.2020

Suomea edustaa videokokouksessa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

Ministerit valmistelevat **10.–11.12. Eurooppa-neuvoston kokousta** käymällä keskustelun Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta. Videokokouksessa käsiteltävä päätelmäluonnos jaetaan jäsenmaille 7.12.2020. Päätelmissä on tarkoitus käsitellä covid-19-tilannetta, EU:n 2030-päästövähennystavoitteen korottamista, turvallisuutta sekä ulkosuhdekysymyksiä. Suomi kannattaa EU:n yhteisiä vahvoja toimia *koronaviruksen* taltuttamiseksi. Suomi tukee *EU:n 2030-päästövähennystavoitteen korottamista* vähintään 55 %:iin vuoden 1990 tasoon verrattuna. Asiasta on tärkeä päättää joulukuun Eurooppa-neuvostossa, jotta EU voi ilmoittaa korotetun tavoitteensa YK:lle vuoden loppuun mennessä. *Sisäisen turvallisuuden* alalla on ennakoitava ja kehitettävä viranomaisten toimintaedellytyksiä vastata muuttuviin turvallisuusuhkiin ja suojata kansalaisten turvallisuutta perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. On keskeistä torjua rajat ylittävää rikollisuutta, kuten terrorismia. *Ulkosuhteiden* osalta EU:n tulee vastata vahvasti ja määrätietoisesti Turkin itäisen Välimeren tilannetta epävakauttavaan toimintaan. Diplomaattisia ponnisteluja ratkaisujen etsimiseksi pitää jatkaa. On myös tärkeää, että EU rakentaa avoimet ja tiiviit yhteistyösuhteet Yhdysvaltain tammikuussa aloittavan uuden hallinnon kanssa.

Videokokouksessa ovat mahdollisesti esillä myös **neuvottelut Ison-Britannian kanssa**. Neuvottelut ovat edelleen käynnissä (1.12.), eikä kokouksessa mahdollisesti käytävän keskustelun fokus ole vielä tiedossa. Päätöksiä epävirallisessa videokokouksessa ei voida tehdä. Suomen ja EU:n kantojen muuttamiselle ei tässä vaiheessa ole tarvetta.

Puheenjohtajavaltio antaa ministereille katsauksen komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisestä **lainsäädäntötyön suunnittelusta**. Yhteinen julistus ensi vuoden lainsäädäntöprioriteeteista sekä päätelmät lainsäädäntötyön päätavoitteista ja prioriteeteista nykyisen komission loppukaudella hyväksytään neuvoston kirjallisella menettelyllä. Suomi ottaa katsauksen tiedoksi. Toimielinten yhteinen julistus ja päätelmät ovat Suomen hyväksyttävissä.

Lisäksi komissio esittelee videokokouksessa **EU:n demokratiatoimintaohjelman**, joka on tarkoitus julkaista videokokousta edeltävällä viikolla. Suomi ottaa komission esittelyn tiedoksi. Suomi pitää EU:n demokratiatoimintaohjelmaa hyvin tervetulleena toimena ja korostaa laajaa näkökulmaa demokratian vahvistamiseen. Demokratia, oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet ovat toisiinsa sidoksissa, toisistaan riippuvaisia ja toisiaan vahvistavia.

Muut asiat -asiakohdassa puheenjohtajavaltio kertoo mahdollisesti **Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin** valmistelutilanteesta.

Asialista:

10.–11.12.2020 kokoontuvan Eurooppa-neuvoston valmistelu **s. 3**
Päätelmät
Keskustelu

(mahd.) EU:n ja Ison-Britannian suhteet **s. 6**
Tilannekatsaus

Lainsäädäntötyön suunnittelu **s. 8**
a) Yhteinen julistus EU:n lainsäädäntöprioriteeteista vuonna 2021
b) Yhteiset päätelmät lainsäädäntötyön tavoitteista ja prioriteeteista 2020–2024
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

EU:n demokratiatoimintaohjelma **s. 14**
Komissio esittelee

Muut asiat

Asia
Eurooppaministerien epävirallinen videokokous 8.12.; Joulukuun Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnos

Kokous
Eurooppaministerien epävirallinen videokokous 08.12.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eurooppaministerit käyvät keskustelun joulukuun Eurooppa-neuvoston (10.–11.12.) päätelmäluonnoksesta. Eurooppaministerien epävirallisessa videokokouksessa käsiteltävä versio päätelmäluonnoksesta jaetaan jäsenmaille 7.12.2020.

Suomen kanta

Suomi kannattaa EU:n yhteisiä vahvoja toimia koronaviruksen taltuttamiseksi. Yhteisen ja tehokkaan EU-strategian edistämistä tarvitaan viruksen voittamiseksi. Suomi tukee tavoitetta, jonka mukaan EU:ssa pyritään koordinoimaan jäsenvaltioiden toimia covid-19-pandemian hillitsemiseksi ja tiedottamaan toimista selkeästi EU:n tasolla. Tämä koskee myös testaus- ja karanteenikäytäntöjä sekä testien vastavuoroista tunnustamista. Suomelle on tärkeää, ettei unionin toimilla rajoiteta jäsenvaltion mahdollisuutta tehdä tarvittaessa muista jäsenvaltioista poikkeavia toimia, jos se on välttämätöntä kansanterveyden ja yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi.

Suomi tukee EU:n 2030-päästövähennystavoitteen korottamista nykyisestä vähintään 40 %:sta vuoden 1990 tasoon verrattuna vähintään 55 %:iin. Ensisijaisesti tavoite tulisi saavuttaa päästöjä vähentämällä. Suomi korostaa, että EU:n 2030 päästövähennystavoitteen tulee olla linjassa vuodelle 2050 sovitun ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa. Kaikkien jäsenmaiden on osallistuttava EU:n yhteisen 2030-tavoitteen toteuttamiseen. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n 2030-tavoitteen nostosta päätetään joulukuun Eurooppa-neuvostossa, jotta EU voi ilmoittaa korotetun tavoitteensa YK:lle vuoden loppuun mennessä.

Sisäisen turvallisuuden alalla on ennakoitava ja kehitettävä viranomaisten toimintaedellytyksiä vastata muuttuviin turvallisuusuhkiin ja suojata kansalaisten turvallisuutta perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. On keskeistä torjua rajat ylittävää rikollisuutta, kuten terrorismia. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisy on yksi terrorismin vastaisen toiminnan kulmakivistä. Yhteistyön kehittäminen ja tietojenvaihdon tehostaminen EU:ssa sekä EU-tason tietojärjestelmien yhteentoimivuus ovat tärkeitä sisäisen turvallisuuden parantamiseksi.

EU:n tulee vastata vahvasti ja määrätietoisesti Turkin itäisen Välimeren tilannetta epävakauttavaan toimintaan ja osoittaa solidaarisuutta Kyprokselle ja Kreikalle. Diplomaattisia ponnisteluja ratkaisujen etsimiseksi pitää jatkaa. EU:n on säilytettävä vuoropuhelu ja yhteistyökanavat Turkin kanssa EU–Turkki-suhteiden ongelmista huolimatta. Turkki-politiikan tulee olla pitkäjänteistä ja johdonmukaista suhteen kaikilla osa-alueilla.

EU:n ja Yhdysvaltojen suhde on Suomelle keskeinen. On tärkeää, että EU rakentaa avoimet ja tiiviit yhteistyösuhteet Yhdysvaltain tammikuussa aloittavan uuden hallinnon kanssa. Suomelle on tärkeää Yhdysvaltain nykyistä voimakkaampi sitoutuminen sääntömääräiseen kansainväliseen järjestelmään ja monenväliseen yhteistyöhön globaaleihin haasteisiin vastaamiseksi sekä kestävän kehityksen edistämiseksi. Myös Yhdysvaltojen sitoutuminen Euroopan turvallisuuteen sekä EU:n kauppasuhteiden kehittäminen Yhdysvaltojen kanssa on tärkeää.

Suomi tukee EU:n eteläistä naapurustoa koskevien tavoitteiden päivittämistä ja korostaa naapuruuspolitiikan toimeenpanoon osallistuvien maiden poliittisen sitoutumisen tärkeyttä. On varmistettava, että EU:n arvot, kuten ihmisoikeudet, sukupuolten välinen tasa-arvo, hyvä hallinto ja oikeusvaltioperiaate pysyvät jatkossakin naapuruspolitiikan keskiössä.

Suomi voi hyväksyä Frank Eldersonin (Alankomaat) nimittämisen Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsenen tehtävään.

Pääasiallinen sisältö

Joulukuun Eurooppa-neuvoston aiheina ovat covid-19, ilmastonmuutos, turvallisuus ja ulkosuhteet. Lisäksi tämänhetkisen tiedon mukaan Eurooppa-neuvoston on tarkoitus nimittää Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsen 15.12.2020 alkavaksi kahdeksan vuoden toimikaudeksi.

Eurooppa-neuvoston päätelmät sisältänevät seuraavia kysymyksiä:

- Covid-19:n osalta Eurooppa-neuvosto arvioi epidemiologista tilannetta, edistystä koordinaatiossa sekä edistystä työssä rokotteen kehittämiseksi ja jakelemiseksi EU-tasolla. Eurooppa-neuvosto kehottaa tiivistämään koordinaatiota, mukaan lukien rajoitustoimien vaiheittaista purkamista silmällä pitäen. Komissiolta pyydetään ehdotusta neuvoston suositukseksi pika-antigeenitestejä koskevasta yhteisestä puitteesta sekä testitulosten ja rokotustodistusten vastavuoroisesta tunnustamisesta. Eurooppa-neuvosto painottaa valmistautumista rokotteiden jakeluun. EU osallistuu kansainväliseen pandemiavasteeseen ja edistää kansainvälistä yhteistyötä mahdollisten tulevien pandemioiden torjumiseksi.

- Lokakuun 2020 päätelmiensä mukaisesti Eurooppa-neuvosto palaa ilmastonmuutokseen sopiakseen uudesta päästövähennystavoitteesta vuodeksi 2030 ja toimittaakseen EU:n päivitetyn kansallisesti määritellyn panoksen YK:n ilmastosopimuksen sihteeristölle ennen vuoden loppua. Eurooppa-neuvosto hyväksyy sitovan tavoitteen vähentää päästöjä vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasoon verrattuna.

- Turvallisuuteen liittyen Eurooppa-neuvosto tuomitsee terrori-iskut ja korostaa, että EU pitää kiinni yhteisistä arvoistaan ja jatkaa päättäväisesti työtään terrorismia vastaan. Eurooppa-neuvosto painottaa radikalisoitumisen ehkäisemistä sekä terrorismin ja väkivaltaisen ekstremismin ideologioihin puuttumista, mukaan lukien verkon

laittomien sisältöjen kitkemistä. Lainvalvonta- ja oikeusalan yhteistyötä ja koordinaatiota tulee vahvistaa.

- Ulkosuhteiden osalta Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käsitellä EU–Turkki-suhteita ja itäisen Välimeren tilannetta. Se käy lisäksi keskustelun EU:n ja Yhdysvaltojen suhteista sekä EU:n eteläisestä naapurustosta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 2.–4.12.2020

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 4.12.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNEUS/Koikkalainen puh. 0295 160 601

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Valtioneuvoston kanslia		PERUSMUISTIO	VNEUS2020-01247
VNEUS	Leppo Johannes(VNK)	01.12.2020 JjulkinenJULKINEN	

Asia
Neuvottelut EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa

Kokous
eurooppaministerien epävirallinen videokokous 08.12.2020

U/E/UTP-tunnus
U 55/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvottelut ovat mahdollisesti epävirallisen videokokouksen asialistalla. Tätä muistiota kirjoitettaessa (1.12.2020) neuvottelut ovat edelleen käynnissä, eikä kokouksessa mahdollisesti käytävän keskustelun fokus ole vielä tiedossa. Päätöksiä epävirallisessa videokokouksessa ei voida tehdä.

Suomen kanta

Suomen ja EU:n kantojen muuttamiselle ei tässä vaiheessa ole tarvetta.

Pääasiallinen sisältö

Siirtymäkausi päättyy joka tapauksessa 31.12.2020. Sitä ei voida enää pidentää. Neuvottelut tulisi saada päätökseen lähipäivinä, mikäli mahdollinen sopimus halutaan vielä saada voimaan vuoden loppuun mennessä. Neuvottelutilanne ja Suomen kannat on esitetty kirjelmässä U 55/2020 vp. Sitä täydennetään U-jatkokirjelmällä heti, kun neuvotteluissa tapahtuu ratkaisuja suuntaan tai toiseen. Jatkokirjelmässä otetaan tarvittaessa kantaa myös mahdollisen sopimuksen oikeudelliseen luonteeseen ja hyväksymismenettelyyn.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 217 artikla ja Euratom-sopimus 101 artikla: neuvoston yksimielinen päätös.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Sopimuksen tekeminen edellyttää Euroopan parlamentin hyväksyntää.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 2.–4.12.

Eduskuntakäsittely

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johannes Leppo, VNK, 050 592 8278

EUTORI-tunnus

EU/2020/0603

Liitteet

Viite

Valtioneuvoston kanslia		PERUSMUISTIO	VNEUS2020-01231
VNEUS	Jokelainen Jaana(VNK)	01.12.2020	

Asia

Eurooppaministereiden videokokous 8.12.2020; ohjelmasuunnittelu (toimielinten yhteinen julistus vuoden 2021 lainsäädäntöprioriteeteista ja yhteiset päätelmät prioriteeteista 2020-2024)

Kokous

Eurooppaministereiden videokokous 08.12.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komission työohjelma vuodelle 2021 julkaistiin 19.10.2020, ja komissio esitteli sen eurooppaministerien videokokouksessa 17.11.2020. Joulukuun videokokouksessa on esillä komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteinen lainsäädäntötyön suunnittelu. Kyseessä on puheenjohtajavaltion tiedotusasia.

Toimielinten neuvottelema yhteinen julistus ensi vuoden lainsäädäntöprioriteeteista sekä päätelmät lainsäädäntötyön päätavoitteista ja prioriteeteista nykyisen komission loppukaudella on määrä hyväksyä neuvoston kirjallisella menettelyllä.

Kolme toimielintä ovat vaihtaneet ensimmäistä kertaa näkemyksiä lainsäädäntötyön päätavoitteista ja prioriteeteista koko uudella toimikaudella. EU:n strateginen ohjelma 2019–2024 ja komission puheenjohtajan poliittiset suuntaviivat muodostivat kehyksen näille keskusteluille. Lisäksi komission syyskuussa 2020 julkaisema ensimmäinen vuosittainen strateginen ennakointiraportti oli tarkoitettu antamaan ajatuksia tähän monivuotiseen suunnitteluun.

Neuvoston ja komission puheenjohtajien ja Euroopan parlamentin puhemiehen on määrä allekirjoittaa yhteisen julistus ja päätelmät joulukuun Eurooppa-neuvoston yhteydessä.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi puheenjohtajavaltion katsauksen yhteisestä lainsäädäntötyön suunnittelusta.

Toimielinten yhteinen julistus ja päätelmät ovat Suomen hyväksyttävissä. Niihin liittyviä pohjustavia keskusteluja käytiin yleisten asioiden neuvostossa jo Suomen puheenjohtajakaudella.

Suomi pitää perusteltuna, että komissio on mukauttanut koronaviruskriisin takia suunnitelmiaan niin, että etusija on annettu tilanteeseen vastaamisen ja kriisistä toipumisen kannalta keskeisimmille aloitteille. EU:n pitkän aikavälin kilpailukyvyn, kestävän kasvun ja yleisen kriisinkestävyyden kannalta on kuitenkin samalla tärkeää jatkaa jo ennen kriisiä julkaistujen keskeisten strategioiden toimeenpanoa sekä niitä

koskevien aloitteiden edistämistä. Vihreän ja digitaalisen siirtymän tulee olla poikkileikkaava tavoite ja lähtökohta kaikessa tulevassa työssä kohti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää Eurooppaa.

Unionin yhteisten arvojen ja globaalin roolin edistäminen tukevat osaltaan jäsenmaiden toipumista koronakriisistä ja edistävät vahvaa, yhtenäistä ja toimintakykyistä Euroopan unionia. Unionin strategisen riippumattomuuden vahvistaminen tietyillä kriittisillä aloilla, kuten terveys, on perusteltua jäsenvaltioiden ja EU:n toimivallanjakoa kunnioittaen. Mitä tulee yleisempään tavoitteeseen vahvistaa EU:n teollista tai strategista autonomiaa, lähtökohtana tulee olla toimien suhteellisuus, sisämarkkinoiden häiriötön toiminta sekä avoin ja sääntöpohjainen vapaakauppa.

Komission työohjelmia 2020 ja 2021 käsittelevissä E-kirjeissä (E 12/2020 vp, EJ 10/2020 vp ja E134/2020 vp) on tiivistetty Suomen yleiset kannat komission painopistealueisiin ja 2020–2021 suunnitelmiin. Komission eri aloitteisiin otetaan tarkemmin kantaa niitä koskevissa eduskuntakirjelmissä. Alkuvuodesta 2021 eduskunnalle on tarkoitus antaa valtioneuvoston EU-selonteko.

Pääasiallinen sisältö

Yhteinen julistus vuoden 2021 lainsäädäntöprioriteeteista

Julistusluonnoksen johdannossa huomioidaan ennennäkemätön pandemiatilanne ja kriisinhoidon edellyttämä solidaarisuus, varovaisuus ja koordinaatio sekä uusi rahoituskehys ja elpymisväline sekä komission pyrkimykset rokotteen laajamittaisen saatavuuden varmistamiseksi. Tavoitteeksi todetaan terveempi, vihreämpi, digitaalisempi, oikeudenmukaisempi sosiaalinen Eurooppa ja EU:n nykyisten perussopimusten tarjoamien mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen.

Julistuksen tarkoituksena on suunnata poliittista huomiota keskeisiin lainsäädäntöaloitteisiin, jotka komissio on antanut tai antaa syksyyn 2021 mennessä, jotta niissä saavutettaisiin mahdollisimman paljon edistystä ensi vuoden aikana. Vaikutusarviointien merkitys huomioidaan.

Kolme toimielintä sopivat pitävänsä prioriteetteina seuraavia aloitteita:

1. *Euroopan vihreän kasvun ohjelman toimeenpano* siten, että siirtymä on oikeudenmukainen eikä jätä ketään jälkeen ja että EU saavuttaa ilmastoneutraalius 2050 -tavoitteensa ja varmistaa kunnianhimoisen edistyksen vuoteen 2030 mennessä, säilyttää luonnon monimuotoisuuden, selättää metsäkadon ja tekee liikkumisesta älykkäämpää ja kestävämpää.
2. *Euroopan digitaalinen vuosikymmen*: toimivat digitaalisten palveluiden sisämarkkinat (ml. turvallisuus ja eettisyys), luotettava kehys tekoälylle, digitavoitteet 2030 ja kukoistava datatalous, Euroopan laajuinen turvallinen sähköinen tunnistautuminen, yksityisyyden vahvistaminen sähköisessä yhteydenpidossa ja Euroopan kyberturvallisuusvalmiuksien vahvistaminen, resilienssi etenkin rahoitusalalla ja oikeudenmukainen digiverotus sekä digitaalisaation edistäminen koulutus- ja terveyssektoreilla ja Euroopan digitaalinen riippumattomuus.
3. *Ihmisten hyväksi toimiva talous*: sen varmistaminen, että elpyminen kattaa koko yhteiskunnan, sisämarkkinoiden syventäminen ja eurooppalaisen teollisuuden vahvistaminen, parempi sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja hyvinvointi sekä kriisin kielteisten vaikutusten lievittäminen haavoittuvien ryhmien kannalta ja uudistettu sitoumus elinvoimaiseen ja taloudellisesti vahvaan kulttuurisektoriin. Samaan aikaan

talous- ja rahaliiton syventäminen ja eurooppalaisten pankkien ja pääomamarkkinoiden kriisinsietokyvyn vahvistaminen sekä monikansallisten yritysten avoimempi verotus ja oikeudenmukaisen kilpailun varmistaminen EU:ssa ja maailmanlaajuisesti.

4. *Vahvempi Eurooppa maailmanlaajuisesti:* toimielimet haluavat vahvistaa Eurooppaa globaalisti vastuullisena johtajana ja kumppanina sekä antaa uutta vauhtia transatlanttisille suhteille. Tarkoituksena on edistää kansainvälisen kaupan sääntöjen noudattamista ja huolehtia tasapuolisista toimintaolosuhteista.
5. *Vapaan ja turvallisen Euroopan edistäminen:* tavoitteena on saada sovittua muuttoliikepaktista ja huolehtia siitä, että muuttoliikkeeseen vastataan kokonaisvaltaisesti. Lisäksi kyse on ulkorajojen tehokkaasta hallinnasta, vapaan liikkuvuuden suojaamisesta vahvistamalla Schengen-kehikkoa sekä Euroopan valmiuksien kehittämisestä terveyskriiseihin reagoimiseksi ja verkossa tapahtuvan terroristisen ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön sisältöjen leviämisen estämisestä.
6. *Demokratian ja yhteisten arvojen vahvistaminen:* toimielimet ilmoittavat jatkavansa EU:n valmiuksien vahvistamista oikeusvaltioperiaatteen, perusoikeuksien ja -vapauksien suojelemiseksi sekä kansalaisten turvallisuudesta huolehtimiseksi erilaisia uhkia ja rikollisuutta vastaan. Toimielimet aikovat parantaa eurooppalaisia puolueita ja poliittista mainontaa koskevia sääntöjä, rikosoikeudellista yhteistyötä sekä tasa-arvoa työelämässä.

Lisäksi toimielimet muistuttavat sitoumuksistaan:

- etenemissuunnitelma uusien omien varojen käyttöön ottamiseksi
- sellaisen Euroopan hyväksi, joka on vapaa syrjinnästä ja jossa kaikilla on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet
- jatkaa uudistettua laajentumispolitiikkaa ja naapuruuspolitiikkaa sekä kokonaisvaltaista strategiaa Afrikan kanssa
- puuttua rahanpesuun, terrorismin rahoitukseen, veropetoksiin, veronkiertoon sekä varmistaa kestävä ja oikeudenmukainen verotus
- huolehtia yhteyksistään kansalaisiin niin, että heillä on enemmän sananvaltaa Euroopan tulevaisuuteen ml. tulevaisuuskonferenssin avulla

Toimielimet vakuuttavat työskentelevänsä yhdessä kaikkien annettujen aloitteiden edistämiseksi eurooppalaisen lisäarvon sekä toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti sekä olevansa sitoutuneita lainsäädännön toimeenpanemiseen ja yhteisen julistuksen säännönmukaiseen seurantaan.

Yhteiset päätelmät lainsäädäntötyön tavoitteista ja prioriteeteista 2020–2024

Komissio, neuvosto ja Euroopan parlamentti ilmoittavat päätelmäluonnoksessa priorisoivansa seuraavat tavoitteet neljänä tulevana vuotena:

1. *Täysi toipuminen covid-19-pademiasta*: elämän ja elinkeinojen suojelu, terveydenhuoltohenkilöstön tukeminen ja lääkkeiden saatavuus sekä rokotteiden kehitys ja maailmanlaajuinen jakelu sekä elpyminen uuden monivuotisen rahoituskehyksen ja elpymisvälineen avulla (ml. uusien omien varojen tiekartan toimeenpano) sekä sisämarkkinoiden syventäminen ja Euroopan terveysunionin rakentaminen kansallisia toimivaltoja kunnioittaen.

2. *Tulevaisuuden unioni*: oikeudenmukaisemmat, terveemmät, vihreämmät ja digitaalisemmat yhteiskunnat ja EU, ml. T&K&I-panostukset etenkin avainsektoreilla, kuten energia ja tekoäly.
3. *EU:n globaali johtajuus ilmastonmuutoksen torjunnassa*: merkittävät päästövähennykset, tehokkaampi resurssien käyttö kaikilla talouden aloilla, vihreän siirtymän mahdollisuudet kasvun ja työpaikkojen kannalta, ilmastoneutraaliustavoite 2050 mennessä, sosiaalisesti oikeudenmukainen siirtymä, kiertotalous sekä luonnon monimuotoisuuden suojelu ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden 2030 toimeenpano.
4. *Euroopan digitaalinen riippumattomuus*, jotta EU voi ottaa paikkansa globaalissa taloudessa ja puolustaa omia arvojaan: yhtäältä datan saatavuus ja toisaalta sen suojelu, innovatiivisten teknologioiden kehitys ja infrastruktuurin parannus, selvät digitavoitteet 2030 ja niitä kohti yhdessä työskentely. Koska talouskriisi vaikuttaa eriarvoisesti eri ryhmiin, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa tarvitaan, etenkin työntekijöiden oikeuksien turvaamiseksi digitaloudessa ja yhdenvertaisten tilaisuuksien tarjoamiseksi kaikille. Lisäksi tavoitellaan riittävää vähimmäispalkkakehystä ja palkka-avoimuutta.
5. *Kriisinkestävämpi vahva talous*: vapaan liikkuvuuden varmistaminen hyvin toimivalla Schengen-alueella, sisämarkkinoiden syventäminen, kansallisten uudistusten tukeminen ja yksityisten sijoitusten kannustaminen, kunnianhimoinen teollisuuspolitiikka kestävämmän, vihreämmän ja kilpailukykyisemmän teollisuuden luomiseksi, yhteisvaluutan vahvistaminen, parempi rahoitusvakaus ja talousrikosten, veropetosten ja veronkierron sekä rahanpesun vastainen työ sekä eurooppalaisten yritysten suojelu epäreilulta kilpailulta, huoltovarmuuden parantaminen strategisilla sektoreilla, vapaan strategisen riippumattomuuden ja resilienssin vahvistaminen sekä vapaasta sääntöpohjaisesta kaupasta kiinnipitäminen.
6. *Yhteisten arvojen ja demokraattisen mallin puolustaminen*: sitoumus oikeusvaltioperiaatteeseen, perusoikeuksien kunnioittaminen, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, eurooppalaisten turvallisuuden takaaminen, paremmat yhteiset valmiudet torjua terrorismia ja hybridiuhkia sekä kokonaisvaltainen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus.
7. *EU:n vahvistaminen globaalina toimijana*: sääntöpohjaisen monenkeskisen järjestelmän edistäminen, yhteistyö strategisten kumppaneiden ja samanmielisten maiden, etenkin Yhdysvaltain uuden hallinnon, kanssa, uudistettu laajentumispolitiikka, itäinen ja eteläinen naapurusto sekä kumppanuus Afrikan kanssa, puolustusalan suorituskykyjen kehittäminen osana vahvaa transatlanttista liittolaisuutta, vahva Maailmankauppa järjestö WTO, tasavertaiset toimintaolosuhteet ja valmiuksien vahvistaminen epäreiluun kilpailuun reagoimiseksi.

   Lopuksi vielä painotetaan strategista ennakointia politiikanteon pohjana, toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita sekä kansalaisten näkemysten kuulemista, ml. EU:n tulevaisuutta käsittelevän konferenssin avulla, ja EU:n nykyisten perussopimusten tarjoamien mahdollisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission välisellä sopimuksella paremmasta lainsäädännöstä (EUVL 123, 12.5.2016, s. 1–14) toimielimet sopivat tehostavansa unionin vuotuista ja monivuotista ohjelmasuunnittelua noudattaen

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan komissio tekee aloitteet unionin vuotuisten ja monivuotisten ohjelmien laatimiseksi.

Komissio käy Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa vuoropuhelua sekä ennen vuotuisen työohjelmansa hyväksymistä että tämän jälkeen. Komissio ottaa asianmukaisesti huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston vuoropuhelun kussakin vaiheessa esittämät näkemykset, mukaan lukien niiden pyytämät aloitteet.

Komission työohjelman pohjalta toimielimet vaihtavat näkemyksiä tulevan vuoden aloitteista ja sopivat vuotuista toimielintenvälistä ohjelmasuunnittelua koskevasta yhteisestä julistuksesta. Siinä yksilöidään poliittisesti merkittävimmät asiat, joita olisi käsiteltävä lainsäädäntöprosessissa ensisijaisina. Toimielimet seuraavat säännöllisesti koko vuoden ajan yhteisen julistuksen täytäntöönpanoa.

Monivuotisessa ohjelmasuunnittelussa toimielimet vaihtavat uuden komission tultua nimitetyksi näkemyksiä lainsäädäntötyön päätavoitteista ja prioriteeteista uudella toimikaudella. Mahdollisuuksien mukaan keskustellaan myös alustavasta aikataulusta. Tavoitteena on parantaa pidemmän aikavälin suunnittelua. Komission aloitteesta toimielimet voivat laatia aiheesta yhteiset päätelmät, jotka Euroopan parlamentin puhemies sekä neuvoston ja komission puheenjohtajat allekirjoittavat.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Toimielinten yhteisestä julistuksesta ja yhteisistä päätelmistä on neuvoteltu komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin kesken, ja Euroopan parlamentin puhemies allekirjoittaa ne osaltaan joulukuun Eurooppa-neuvoston yhteydessä.

Kansallinen valmistelu

Eurooppaministereiden videokokous 8.12.2020 EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 2.–4.12.2020.

E-kirje (E 134/2020 vp) komission työohjelmasta 2021 EU-asioiden komitean kirjallisessa menettelyssä 28.–30.10.2020 ja EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 4.–6.11.2020.

E-kirje komission strategisesta ennakointiraportista (E 130/2020 vp) EU-asioiden komitean kirjallisessa menettelyssä 28.–30.10.2020.

Ministeriöt laativat EU-toiminnan ja vaikuttamisen suunnitelmat vuodelle 2021 marraskuussa 2020.

Eduskuntakäsittely

Eduskunnalle toimitettiin 6.11.2020 selvitys komission työohjelmasta 2021 (E 134/2020 vp) sekä selvitys komission strategisesta ennakointiraportista (E 130/2020 vp).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Toimivallanjako EU-asioissa valtakunnan ja Ahvenanmaan välillä määräytyy Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan. Ahvenanmaan asemaa arvioidaan erikseen komission eri ehdotuksia käsittelevissä eduskuntakirjelmissä.

Taloudelliset vaikutukset

–

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

–

Asiakirjat

Legislative programming - Joint Declaration on legislative priorities for 2021 (asiakirja 13546/20)

Legislative programming - Joint Conclusions on policy objectives and priorities for 2020-2024 (asiakirja 13547/20.)

Komission työohjelma 2021 (https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_fi)

Komission strateginen ennakointiraportti 2020 (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report_fi)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jaana Jokelainen (VNEUS), etunimi.sukunimi@vnk.fi, 0295 160 329
Pietarinen Päivi (VNEUS)
Siivola Heli (VNEUS)

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asia
Eurooppaministerien epävirallinen videokokous 8.12.2020; EU:n demokratiatoimintaohjelma

Kokous
Eurooppaministerien epävirallinen videokokous 08.12.2020

U/E/UTP-tunnus
E 105/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio informoi neuvostoa EU:n demokratiatoimintaohjelmasta, joka on tarkoitus julkaista eurooppaministerien epävirallista videokokousta edeltävällä viikolla.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi komission esittelyn. Suomi on osallistunut aktiivisesti toimintaohjelman valmistelua koskeviin keskusteluihin komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Suomi pitää EU:n demokratiatoimintaohjelmaa hyvin tervetulleena toimena ja korostaa laajaa näkökulmaa demokratian vahvistamiseen. Suomi pitää myös tervetulleena kansalaisten osallistamista valmisteluun mm. komission toteuttamalla julkisella kuulemisella. Demokratia, oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet ovat toisiinsa sidoksissa, toisistaan riippuvaisia ja toisiaan vahvistavia.

Demokratian kehittäminen vaatii pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä, jolle hyvin valmisteltu toimintaohjelma voi antaa toimivat puitteet. Demokratiatoimintaohjelma on tuttu ja toimiva työkalu Suomessa kansallisesti.

Kun turvataan kaikille yhtäläiset oikeudet ja osallistumisoikeudet, voidaan rakentaa osallistavia ja kestokykyisiä yhteiskuntia, joissa kaikki saavat äänensä kuuluviin.

Suomi on jo pitkään pitänyt tärkeänä, että EU tehostaa hybridiuhkien torjuntaa ja yhteiskunnan kriisinkestokykyä, ja kiinnittänyt tässä yhteydessä huomiota siihen, että epäasiallinen vaalivaikuttaminen on vakavasti otettava uhka, joka toteutuessaan aiheuttaa epäluottamusta vaalijärjestelmää ja koko demokratian toimivuutta kohtaan (E 84/2018 vp). Unionissa täytyy rakentaa demokraattista kriisinkestävyyttä suojelemalla demokraattisia instituutioita, lisäämällä demokratiakasvatusta, vahvistamalla kansalaisten kriittistä medialukutaitoa ja varmistamalla median moninaisuus.

Suomi tukee korkean edustajan ja komission yhteisessä disinformaatiota koskevassa, kesäkuussa 2020 julkaistussa tiedonannossa esitettyjä toimia. Disinformaatiota on torjuttava kehittämällä demokraattista resilienssiä, turvaamalla demokraattisten

instituutioiden toiminta, kansalaiskasvatuksella, vaalimalla tiedotusvälineiden moniarvoisuutta sekä varmistamalla, että kaikilla on pääsy puolueettomaan ja luotettavaa tietoon. Disinformaation torjumisen ei tule vaarantaa kansalaisten vapauksia ja oikeuksia. Tätä koskevat tarkemmat kannat on kirjattu E-jatkokirjeessä asiaan E 39/2018 vp.

Pääasiallinen sisältö

Kansalaisten ja heidän vapauksiensa suojelu sekä ilmastoneutraalin, vihreän, oikeudenmukaisen ja sosiaalisen Euroopan rakentaminen ovat Eurooppa-neuvoston vuosiksi 2019–2024 hyväksymän strategisen ohjelman painopistealueita. Ohjelma painottaa demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia.

Komission vuoden 2020 työohjelmaan sisältyy aloite toimintasuunnitelmasta eurooppalaisen demokratian vahvistamiseksi. Tulevan toimintaohjelman sisällöstä on toistaiseksi saatavilla tietoa komission työasiakirjasta PI_COM_Ares(2020)3624828 ja kesällä 2020 toteutetun julkisen kuulemisen yhteydessä esitetyistä tiedoista.

Demokratiatoimintaohjelman valmistelu on osa von der Leyenin komission poliittisissa suuntaviivoissa määriteltyä tavoitetta suojella ja vahvistaa demokratiaa. Sen tarkoituksena on komission mukaan vaikuttaa erityisesti ulkoisen puuttumisen uhkaan vaaleissa otsikolla ”A new push for European Democracy”.

Demokratiatoimintaohjelma tulee alustavien tietojen mukaan keskittymään seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

a) Vaalien ja poliittisen mainonnan integriteetti: Kysymykset, jotka liittyvät julkisen keskustelun tapojen kehittymiseen, verkossa tapahtuvan vaalimainonnan läpinäkyvyys, integriteettiin kohdistuvat uhat ja eurooppalaisten poliittisten puolueiden rooli.
b) Median vapauden ja moninaisuuden vahvistaminen: Journalistien suojelu ja oikeudet, median itsenäisyys ja rajat ylittävä yhteistyö.
c) Disinformaation torjunta: Alustojen ja muiden toimijoiden mahdollisuudet vaikuttaa disinformaation levittämiseen.

Ohjelman läpileikkaavana teemana tulee olemaan kansalaisyhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden tukeminen

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tuleva toimintaohjelma ei ole oikeudellisesti sitova.

SEU 2 artiklan mukaan unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina.

Demokratian periaatteista, mukaan lukien kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan osallistaminen, määrätään EU-sopimuksen II osastossa (9–12 artiklat).

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

-

Eduskuntakäsittely

E 105/2020 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Toimintasuunnitelmalla ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Toimintasuunnitelmalla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Demokratiatoimintaohjelman valmistelu nostettiin esiin komission vuoden 2020 työohjelmaa koskevassa valtioneuvoston selvityksessä E 12/2020 vp.

Komission ja EU:n ulkopolitiikan korkean edustajan disinformaation torjumista koskevassa yhteisessä tiedonannossa (JOIN/2020/8, 10.6.20209) korostetaan mm. sananvapauden ja moniarvoisen demokraattisen keskustelun roolia sekä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien merkitystä disinformaation torjunnassa. Tiedonantoa on käsitelty E-jatkokirjeessä E 39/2020.

Valtioneuvoston selvityksessä E 84/2018 vp käsiteltiin Junckerin komission aloitteita vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien järjestämiseksi. Komissio julkaisi 19.6.2020 raportin (COM(2020) 252 final) ja työasiakirjan (SWD(2020) 113 final) vuoden 2019 europarlamenttivaaleista. Vaaliraportissa käsiteltiin tällä kertaa äänestysaktiivisuuden ja muiden perinteisempien teemojen lisäksi varautumista vaalihäirintään. Raportin mukaan yhteen jäsenvaltioon kohdistuva vaalihäirintä vaikuttaa koko unionin toimintaan.

Vaaleissa kuitenkin onnistuttiin suojautumaan vaalihäirinnältä ja kasvattamaan kansalaisten luottamusta demokraattiseen järjestelmään.

Eurooppalaisia vaaleja ja Euroopan tason poliittisia puolueita koskevia säädösehdotuksia on viimeksi käsitelty tunnuksilla U 94/2018 vp, U 60/2017 vp ja U 4/2016 vp. Aihepiiriä on käsitelty myös E-kirjeissä E 96/2017 vp ja EJ 22/2018 vp.

EU-kansalaisaloitetta on käsitelty eduskunnassa viimeksi tunnuksilla U 57/2017 vp, UJ 26/2018 vp, E 60/2020 vp ja U 21/2020 vp.

Avoimuutta koskevia toimia on käsitelty osana neuvoston toimintatapojen kehittämistä valtioneuvoston selvityksessä E 127/2018 vp. EU:n avoimuusrekisterin uudistamista on käsitelty tunnuksella E 21/2017 vp.

Euroopan tulevaisuuskonferenssista on annettu valtioneuvoston selvitys E 3/2020 vp.

Oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvissä valtioneuvoston selvityksissä (E 16/2019 vp, E 17/2019 vp jatkokirjeineen, E 7/2018 vp jatkokirjeineen, E 80/2018 vp ja U 40/2018 vp

jatkokirjeineen) on käsitelty myös laajemmin tarvetta varmistaa unionin yhteisten arvojen kunnioittaminen. Demokratia kuuluu näihin yhteisiin arvoihin.

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Heini Huotarinen, OM, puhelin 02951 50127

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	Eurooppa-neuvosto, ilmastonmuutos, koronavirukset, terrorismi, toimielinten väliset suhteet, ulkosuhteet, YAN Yleisten asioiden neuvosto, brexit
Hoitaa	**OM, SM, STM, UM, VNK, YM**
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, PE, PLM, SP, TEM, TK, TPK, TULLI, VH, VM, VTV